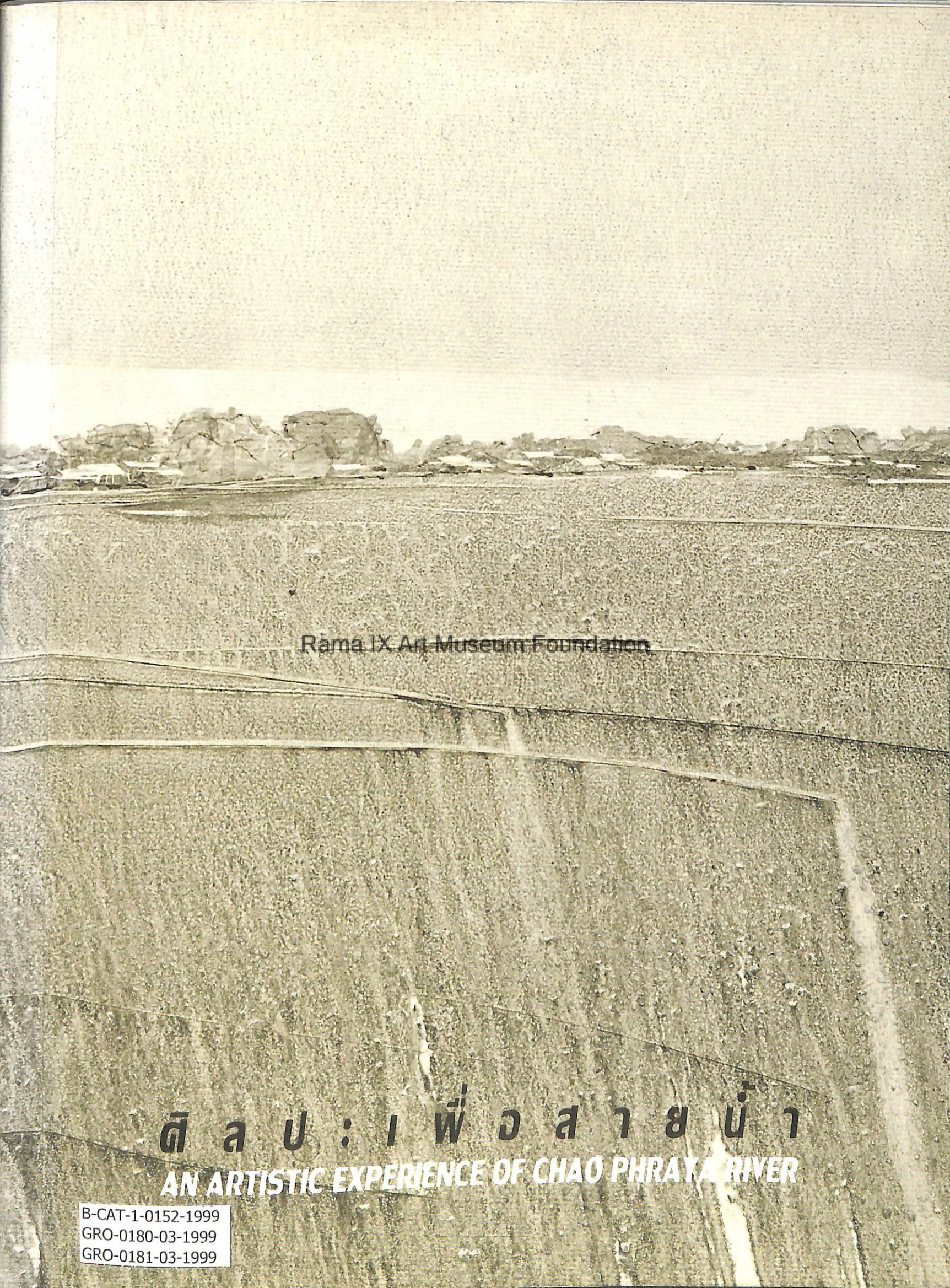

Rama IX Art Museum Foundation

ศิลปะ : เพื่อสายน้ำ
AN ARTISTIC EXPERIENCE OF CHAO PHRAYA RIVER

B-CAT-1-0152-1999
GRO-0180-03-1999
GRO-0181-03-1999

ศิลปะเพื่อสายน้ำ

An Artistic Experience of Chao Phraya River

Rama IX Art Museum Foundation

ณ บริเวณชั้น 2 ของศูนย์การค้า ดี เอ็มโพเรียม สุขุมวิท 24 กรุงเทพฯ

6-21 มีนาคม 2542

ณ แอพิพิทซ์ดีดส์ สุขุมวิท 2 กรุงเทพฯ

9-13 มีนาคม 2542

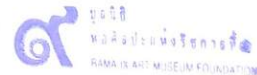
at 2nd Floor, The Emporium, Sukumvit 24, Bangkok

6th-21st March 1999

at Pacific City Club, Sukumvit 2, Bangkok

9th-13th March 1999

ดำเนินการโดย หอศิลปมหาวิทยาลัยศิลปากร คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ และโรงเรียนเรือกัเจ้าพระยาภิรมย์
Organized by Silpakorn Art Centre, The Faculty of Painting Sculpture & Graphic Arts, Magic Eyes Chao Phraya Barge Program

Rama IX Art Museum Foundation

ศิลปะเพื่อสายน้ำ

An Artistic Experience of Chao Phraya River

The Emporium, Sukumvit 24, Bangkok
6th-21st March 1999
Pacific City Club, Sukumvit 2, Bangkok
9th-13th March 1999

Designed : Thai Design & Phototype Group.
Text : Artists
Photographs : Rasi Buruswatanapan
Printed : Opas Chotipantawanon
First Edition : Somjai Printing
Number of Copy : March 1999
ISBN : 1500
Organized : 974-600-598-7
Funded : Silpakorn Art Centre
The Faculty of Painting Sculpture & Graphic Arts
Magic Eyes Chao Phraya Barge Program
Artists for Chao Phraya Foundation

สาร ดร.มณฑา พรประภา นายกสภามหาวิทยาลัยศิลปากร

กล่าวได้ว่า “เจ้าพระยา” คือสายน้ำแห่งชีวิตและวัฒนธรรมของชาวไทยมาแต่อดีต เป็นสายน้ำที่ซึมซับวิถีชีวิตผู้คนกับเรื่องราวต่างๆ มาช้านาน จวบจนถึงปัจจุบัน สายน้ำเจ้าพระยาก็ยังคงทำหน้าที่อยู่เช่นเดิม

สายน้ำไหลต่อเนื่อง ผู้คนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับหลากหลาย บ้างใช้ดื่มกิน สักจรประกอบอาชีพกสิกรรม ทำพิธีกรรมและสร้างวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับสายน้ำ นับได้มากมายกับสิ่งที่ผูกพันกับสายน้ำนี้

วันนี้ของเจ้าพระยา เป็นวันที่ผู้คนหลากหลายกลุ่มเริ่มตระหนักถึงความสำคัญ บุญคุณที่สายน้ำมีต่อผู้คน และสิ่งที่พวกเราได้จากสายน้ำสายนี้

ศิลปินเป็นกลุ่มคนที่ได้รับความบันเทิงใจ และมีความสะเทือนใจ และศิลปินเพื่อสายน้ำกลุ่มนี้นับเป็นกลุ่มที่ได้สร้างผลงานขึ้นจากสำนึกที่ตัวเองมีต่อเจ้าพระยา จากสิ่งที่ได้ลองเรือ ศึกษาวิถีชีวิตของคน วัฒนธรรมและวิถีต่างๆ ของสายน้ำ

ผลงานศิลปะเพื่อสายน้ำ จะเป็นผลงานที่ศิลปินจากหลากหลายสถาบัน และศิลปินอิสระ จัดแสดงในรูปแบบหรือการศิลปกรรม เป็นการนำเสนอภาพในทัศนะต่างๆ อันจะเป็นการสร้างจินตนาการ และนำเสนอสิ่งที่มีความสำคัญต่อสังคม ผลที่เกิดขึ้นจากการแสดงคงจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่สาธารณะได้ตามสมควร

ผมขออวยพรให้การแสดงศิลปกรรมครั้งนี้ประสบความสำเร็จในทุกประการ หวังว่าเมื่อผู้ชมได้ชมผลงานแล้ว จะได้รับผลของมุมมองและทัศนะต่างๆ และขอให้บรรดาศิลปินทุกท่านประสบความสำเร็จและเจริญก้าวหน้าต่อไปจากผลของกิจกรรมครั้งนี้

สาร ศาสตราจารย์ ดร.ตรีโก บุณสมภพ
อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร

“สายน้ำไม่ค่อยทำ วันเวลาไม่ค่อยใคร” คำพังเพยนี้เตือนให้เราไม่ไร้การสร้าง
ความคิดก่อนที่จะสายเกินไป หรือปล่อยปละละเลยให้สิ่งดี ๆ ต้องถูกทำลาย

สำหรับแม่น้ำเจ้าพระยาสายเลือดสำคัญของชีวิตไทยยังไม่สาย ในการฟื้นคืน
คุณค่าอดีตของสายน้ำให้เราได้รับรู้เช่นกาลที่ผ่านมา ดังนั้นมหาวิทยาลัยศิลปากรได้
ร่วมกับโรงเรียนเรื่อรักเจ้าพระยากับตาวีเศษ เชิญคณะศิลปินล่องเรือเขียนภาพลำน้ำ
เจ้าพระยา และจัดนิทรรศการศิลปะ เพื่อนำรายได้ส่วนหนึ่งเป็นกองทุน “ศิลปินรัก
แม่น้ำเจ้าพระยา” สนับสนุนเป็นทุนการเดินทางของนักเรียนที่คัดเลือกจากโรงเรียนสังกัด
รัฐบาล เข้าร่วมโครงการของโรงเรียนเรื่อรักเจ้าพระยากับตาวีเศษ ในการทัศนศึกษาเรียนรู้
ปลูกจิตสำนึกอันดีงามของเยาวชน ให้รักและหวงแหนสายน้ำอันเป็นสมบัติ ซึ่งก่อเกิด
ประโยชน์มหาศาลแก่มนุษยชาติยั่งยืนยาวนานต่อไป

มหาวิทยาลัยศิลปากร ขอขอบคุณทุกฝ่ายที่ให้ความร่วมมือ ร่วมใจอย่างดียิ่ง และหวัง
อย่างยิ่งถึงความสำเร็จครั้งนี้ไม่เพียงเพื่อการหาทุนให้แก่เยาวชนเท่านั้น ผลงานศิลปะ
ของศิลปินจะช่วยฟื้นคืนวัฒนธรรมสายน้ำกับวิถีชีวิตไทยที่ตงามในอดีตให้ดำรงอยู่
คู่เคียงเจ้าพระยาตลอดไป

สาร ดุณหญิงชดช้อย โสภณพนธ์
นายกสมาคมสร้างสรรค์ไทย

สายน้ำเจ้าพระยา เป็นบ่อเกิดแห่งศาสตร์นานัปการ และมีความผูกพันกับชีวิต
คนไทยอย่างลึกซึ้งมาโดยตลอด จนมีคำกล่าวที่ว่า อารยธรรมของคนไทยเป็นอารยธรรม
ที่มีพื้นฐานและถือกำเนิดมาจากน้ำ

การสร้างสรรค์ผลงานที่ทรงคุณค่ายังต้องการศิลปะของกลุ่ม “ศิลปินรัก
เจ้าพระยา” ในโครงการศิลปะเพื่อสายน้ำครั้งนี้ นับได้ว่าเป็นการ “ก้าว” ไปข้างหน้า
ที่สำคัญครั้งหนึ่ง ที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องสภาพแวดล้อม
ของแม่น้ำเจ้าพระยา และสอนให้ตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพของ
แม่น้ำเจ้าพระยา แก่เยาวชนไทยที่จะเติบโตเป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไป

ดิฉันขอแสดงความชื่นชมในความตั้งใจจริง และเจตนารมณ์ที่จะส่งเสริมการ
ศึกษาให้แก่เยาวชน ของ “ศิลปินรักเจ้าพระยา” ทั้ง 29 ท่าน ซึ่งจะสนับสนุนให้เยาวชนไทย
ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมและความสำคัญของแม่น้ำเจ้าพระยา
กับโครงการโรงเรียนเรื่อรักเจ้าพระยากับตาวีเศษในโอกาสต่อไป และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า
กิจกรรมของโครงการศิลปะเพื่อสายน้ำในครั้งนี้ จะเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ครูผู้ถ่ายทอด
วิชาศิลปะแขนงต่าง ๆ ในการปลูกฝังให้เยาวชนได้เข้าใจความสำคัญและความสัมพันธ์
ของสิ่งแวดล้อมกับงานศิลปะ

ขออวยพรให้การแสดงผลงานที่สะท้อนความงามของแม่น้ำเจ้าพระยาในมุมมอง
ต่าง ๆ และความสามารถอันเลิศในการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปินรักเจ้าพระยา
ประสบความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับต่อไป

Rama IX Art Museum Foundation

Rama IX Art Museum Foundation

ศิลปะกับดาวพิเศษ

ดาวพิเศษเห็นคุณค่าและความสำคัญของแม่น้ำเจ้าพระยา สายใยแห่งชีวิตของคนกรุงเทพฯ และผู้ที่ได้เกี่ยวข้องกับสัมผัส มีบทบาทในการอนุรักษ์แม่น้ำสายนี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชีวิตมนุษย์ สัตว์น้ำ ตลอดจนบน 2 ฟัง ยังมีผู้คน สัตว์ บ้านเรือน อาคาร วัดวาอาราม ปุชนิยสถานอันสำคัญทางศาสนา และของชาติ ให้อยู่คู่กับแม่น้ำเจ้าพระยาได้เป็นอย่างดี

ศิลปะเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่แสดงออกซึ่งชีวิต และความงามของแม่น้ำเจ้าพระยากับสิ่งแวดล้อม โรงเรียนเรื่อรักเจ้าพระยากับดาวพิเศษ จึงได้เชิญชวนศิลปิน ครูสอนศิลปะ ได้ร่วมกันล่องเจ้าพระยากับเรือดาวพิเศษแล้ว 2 ครั้ง ในปลายเดือนพฤศจิกายน และต้นเดือนธันวาคม 2541 โดยมีเป้าหมายเดียวกันคือ จะจัดนิทรรศการศิลปะอันเกี่ยวกับแม่น้ำเจ้าพระยาให้ได้ชื่นชมกัน

ศิลปินและครูสอนศิลปะได้เห็นและประทับใจในชีวิตและความงามของแม่น้ำเจ้าพระยา ได้เห็นเรือใหญ่ลอยล่องไปมาตลอดเวลา แล่นไปทางเดียวกันบ้าง แล่นสวนกันบ้าง ในเรือก็มีผู้คนนั่งยืนโดยสารมาในการคมนาคมทางน้ำ 2 ข้างฝั่งมี ทำเรือ บ้านเรือน อาคาร วัดวาอาราม ปุชนิยสถาน อังคดงามตั้งอยู่ แสดงถึงชีวิตไทยและศิลปวัฒนธรรมไทย บรรยาการ กาลเวลา ฤดูกาล จะเกิดสีสัน ความงาม ความสัมพันธ์อย่างดี เกิดความประทับใจให้ศิลปินแสดงออกซึ่งชีวิตและความงามของแม่น้ำเจ้าพระยากับสิ่งแวดล้อมออกมาในงานศิลปะของตนอย่างมีอิสระ

ในนามของศิลปินที่มีส่วนร่วมในนิทรรศการพิเศษครั้งนี้ ผมขอกล่าวแทนด้วยความเต็มใจและจริงใจว่า จะสร้างสรรค์งานศิลปะให้มีคุณค่าสูงเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการชื่นชมของท่านผู้สนใจและร่วมกับโรงเรียนเรื่อรักเจ้าพระยากับดาวพิเศษ ในการอนุรักษ์แม่น้ำเจ้าพระยาและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุดนานเท่านาน รวมทั้งการให้การศึกษากับเด็กและนักเรียนด้วย

สวัสดี ต้นศิสุข

15 มกราคม 2542

ศิลปะเพื่อสายน้ำ

โดยกลุ่มศิลปินรักเจ้าพระยา บนเรือรักเจ้าพระยากับดาวพิเศษ

หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากรและคณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ ร่วมกับ โรงเรียนเรือรักเจ้าพระยากับดาวพิเศษ จัดโครงการ “ศิลปะเพื่อสายน้ำ” เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการสร้างสรรคงานศิลปะที่ควบคู่ไปกับการรักษาสีน้ำ โดยการจัดกิจกรรมบนเรือรักเจ้าพระยากับดาวพิเศษ ซึ่งใช้เรือบรรทุกข้าวัดดัดแปลงเป็นโรงเรียนเรือลอยน้ำ และมีแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นแหล่งความรู้อันกว้างใหญ่และหลากหลาย เพื่อเปิดโลกแห่งการเรียนรู้ให้แก่เยาวชนไทย ได้ทำความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของแม่น้ำเจ้าพระยาที่มีบทบาทเสมือนเส้นเลือดใหญ่หล่อเลี้ยงแผ่นดิน

กิจกรรมแรกในโครงการ “ศิลปะเพื่อสายน้ำ” คือการล่องเรือของคณะศิลปินระดับฝีมือครู ทั้งศิลปินแห่งชาติ ศิลปินชั้นเยี่ยม ศิลปินอิสระ และคณาจารย์ผู้สอนศิลปะในสถาบันศิลปะต่างๆ เพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่สร้างสรรค์และมีความหมาย แม่น้ำเจ้าพระยาและจะมีการจัดนิทรรศการแสดงผลงานเหล่านั้นเพื่อนำรายได้ส่วนหนึ่งรวบรวมเข้ากองทุน “ศิลปินรักแม่น้ำเจ้าพระยา” ซึ่งจะนำมาใช้สนับสนุนการเดินทางของนักเรียนจากโรงเรียนสังกัดรัฐบาลที่ผ่านการคัดเลือกจากการพิจารณาของคณะทำงานให้มาเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนเรือรักเจ้าพระยากับดาวพิเศษในโอกาสถัดไป

กิจกรรมที่ 2 คือ การจัดอบรมครูสอนศิลปะ จากโรงเรียนต่างๆ บนเรือรักเจ้าพระยากับดาวพิเศษ โดยกลุ่ม “ศิลปินรักเจ้าพระยา” เพื่อส่งเสริมความรู้ทางด้านสีน้ำและลวดลายควบคู่ไปกับงานศิลปะ และให้ครูจัดกิจกรรมต่อเนื่องให้กับนักเรียนในโรงเรียนได้สร้างสรรค์ผลงาน เพื่อนำมาแสดงและคัดเลือกนักเรียนที่มีผลงานดีเด่น 20 คน เข้าร่วมกิจกรรมบนเรือรักเจ้าพระยากับดาวพิเศษ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูสอนศิลปะได้รับความรู้และเข้าใจถึงบทบาทของแม่น้ำเจ้าพระยาที่มีความสำคัญทั้งในด้านศิลปะ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ไทย รวมถึงความสำคัญทางด้านสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจของประเทศ
2. เปิดโอกาสให้ครูสอนศิลปะได้เรียนรู้เทคนิคการสร้างสรรคผลงานจากศิลปินผู้มีชื่อเสียงเพื่อพัฒนาแนวทางการสอนศิลปะให้ดียิ่งขึ้น
3. เพื่อให้ครูและเยาวชนไทย ได้เห็นคุณค่าของศิลปะและสามารถสร้างสรรคผลงานที่ดีควบคู่ไปกับการรักษาสิ่งแวดล้อม

ตัวอย่างตารางการเดินทางทริบอบรมครูสอนศิลปะ แบบเข้าไป-เย็นกลับ

เวลา	สถานที่	กิจกรรม
08.00	คอนโดริเวอโรน เฟลส	รับผู้เข้าร่วมเดินทางขึ้นเรือ ออกเดินทางไปเกาะเกร็ด
08.45	บนเรือ	แนะนำโครงการ ระบบความปลอดภัย ระบบของเรือ แนะนำตัว
09.00	จอดเรือหน้าวัดศาลากุล	รับประทานอาหารว่าง
11.30	วัดปราย เกาะเกร็ด	แนะนำเทคนิคในการวาดภาพสีน้ำ
12.30	บนเรือ	ชมเครื่องปั้นดินเผาบนเกาะเกร็ด
13.30	บนเรือหรือเกาะเกร็ด	รับประทานอาหารกลางวัน
15.30	บนเรือ	วาดภาพสีน้ำ แนะนำการใช้สีและการวาดภาพโดยศิลปิน
16.30	คอนโดริเวอโรน เฟลส	คำถาม-คำตอบ เกี่ยวกับกรวาดภาพสีน้ำ รับประทานอาหารว่าง
		ส่งผู้เข้าร่วมเดินทางขึ้นฝั่งโดยสวัสดิภาพ

แผนการดำเนินงาน

- ธันวาคม 2541 - รวบรวมรายชื่อครูสอนศิลปะจากโรงเรียน 20 แห่ง (โรงเรียนละ 1 คน) โดยทางมหาวิทยาลัยศิลปากรจะเสนอรายชื่อครูมาให้ส่วนหนึ่ง
- พฤษภาคม 6 ม.ค. 42 - โครงการ เชิญครูสอนศิลปะจากโรงเรียนต่างๆ เข้าร่วมอบรม โรงเรียนละ 1 ท่าน
- ม.ค. - ก.พ. 42 - จัดอบรมครูบนเรือรักเจ้าพระยากับดาวพิเศษ (1 วัน)
- มี.ค. 42 - ให้ครูที่เข้ารับการอบรม กลับไปจัดกิจกรรมกับนักเรียน ในการสร้างผลงานที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำเจ้าพระยา
- 1 เม.ย. 42 - จัดแสดงผลงานของครูและนักเรียน จากโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ และคัดเลือกผลงานโดยศิลปินผู้สอน
- 1 เม.ย. 42 - นำนักเรียนที่มีผลงานดีเด่นร่วมเดินทางกับเรือรักเจ้าพระยากับดาวพิเศษ (1 วัน) เพื่อเป็นรางวัล และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนศิลปะมากยิ่งขึ้น

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. กลุ่มศิลปินรักเจ้าพระยา ได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่อเนื่องในการเผยแพร่ความรู้ โดยใช้วิชาชีพของตัวเองให้เกิดประโยชน์ ในด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม
2. ศิลปินส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมให้ครูสอนศิลปะนำไปถ่ายทอดให้นักเรียน พร้อมพัฒนาความรู้ ความสามารถในการสอนศิลปะ
3. ครูสอนศิลปะได้มีโอกาสสัมผัสกับความสวยงาม และคุณค่าของแม่น้ำเจ้าพระยา ส่งเสริมให้เกิดจินตนาการสร้างสรรค์ และพัฒนาการสอนศิลปะ ควบคู่ไปกับการมีจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งสามารถนำไปใช้ในชั้นเรียนต่อไป
4. วงการศิลปะไทย และเยาวชนไทย มีการพัฒนาทั้งทางด้านความรู้ และจิตสำนึกในการช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม

Rama IX Art Museum Foundation

แม่น้ำเจ้าพระยา : บางเรื่องที่เราไม่รู้

โดย ราช บุรุษดิษฐ์ กองบรรณาธิการประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร

แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำสายใหญ่ที่ไหลผ่านที่ราบภาคกลางอันกว้างใหญ่ของประเทศไทย แม่น้ำเจ้าพระยามีชื่อเสียงเคียงคู่กับเมืองบางกอก เมืองหลวงของประเทศไทย เจ้าพระยาและบางกอกเป็นที่รู้จักของโลกในระดับเดียวกับแม่น้ำแซนน์ และมหานครปารีส แม่น้ำเทมส์และกรุงลอนดอน แม่น้ำดานูบและเมืองบูดาเปสต์ ตลอดจนแม่น้ำสายสำคัญระดับโลกอีกหลายสายไม่ว่าจะเป็นฮวงโห แยงซีเกียง คงคา ยมุนา อเมซอน มีสลิซิปปี ฯลฯ

สายน้ำมีความสำคัญและมีความสัมพันธ์กับชีวิตคนตลอดมา แม่น้ำทุกสายจึงมีเรื่องราวและตำนานเล่าขานต่าง ๆ นานา ยิ่งผูกพันกับคนจำนวนมากก็ยิ่งมีเรื่องราวมาก เรื่องราวตำนานที่แตกต่างสะท้อนให้เห็นถึงจิตใจ ความคิด ความรู้สึกและวัฒนธรรมที่แตกต่าง

แม่น้ำบางแห่งมีตำนานเรื่องราวที่ศักดิ์สิทธิ์ ลึกลับ มหัศจรรย์ ก็เพราะผู้คนบนสองฝั่งน้ำนั้นนอกจากจะใช้สอย ดื่มกิน สัตว์จรแล้ว ยังให้ความเคารพยำเกรงต่อพลังอำนาจของสายน้ำนั้น แม่น้ำบางสายมีเรื่องราวชีวิตรักอันสมหวังและไม่สมหวังก็ส่งคราเมลายาวแห่งชมพูทวีปสุดขอบฟ้า ก็เพราะผู้คนจะจดจำอยู่กับการตั้งหลักแหล่ง การต่อสู้ และการดำรงชีวิตที่อุดมสมบูรณ์

ผู้คนสองฝั่งแม่น้ำโขงจะเป็นตัวอย่างของคนที่เคารพนับถือและเกรงใจแม่น้ำอย่างยิ่งเพราะแม่น้ำโขงมีต้นกำเนิดที่ลึกลับซุกซ่อนอยู่บนธารน้ำแข็งแห่งเทือกเขาหิมาลัย ไหลผ่านแคว้นแคว้นต่าง ๆ ผ่านดินแดนและผู้คนหลายเผ่าพันธุ์ แม่น้ำโขงได้รับการยอมรับว่ายิ่งใหญ่เพราะได้อุปถัมภ์เลี้ยงดูชีวิตคนและบรรพบุรุษของชาวสองฝั่งโขงมาช้านาน แม่น้ำโขงได้รับการเคารพนับถือและเกรงอกเกรงใจเสมอมา

แม่น้ำเจ้าพระยาก็เป็นแม่น้ำที่ผูกพันกับคนไทยจำนวนมากมาช้านาน ยิ่งถ้านับคนสองฝั่งลำน้ำสาขา คือ ปิง วัง ยม น่าน นครไทย แม่น้ำน้อยและป่าสัก ก็ต้องนับว่าชาวไทยหลายหมู่เหล่าหลายเผ่าพันธุ์ดำรงชีวิตแนบแน่นกับสายน้ำนี้ เจ้าพระยามีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงผสมผสานวัฒนธรรมหลากหลายดังที่กลายเป็นคนไทยในภาคกลาง โดยเฉพาะชาวกรุงเทพฯ อันแสนสืบสนในปัจจุัน แม่น้ำเจ้าพระยาใช้ประชาชนคนไทยจำนวนมาก ไม่เฉพาะคนในทิวภาคกลางเท่านั้น ใคร ๆ ก็ยอมรับว่าแม่น้ำเจ้าพระยามีคุณประโยชน์ มีความสำคัญกับประเทศ แต่แปลกที่คนไทยกลับไม่ค่อยใส่ใจกับความ เป็นมาและความเป็นไปของแม่น้ำเจ้าพระยาสักเท่าไร ความเกรงใจก็ไม่ค่อยจะมี

เหมือนกับว่าเห็นกันมาตั้งแต่เกิด ก็คงจะเห็นกันไปเช่นนี้ตลอดไป ไม่คิดหาคำหรือว่า แม่น้ำก็เหมือนสรรพสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ มีเกิดก็ต้องมีแก่ มีเจ็บ และอาจตายได้เช่นกัน แม่น้ำเจ้าพระยาขณะนี้กำลังป่วยหนัก ร่อแร่ด้วยมลพิษที่คนไทยกระหน่ำลงไปโดยไม่เกรงใจและไม่รู้เลยว่าแม่น้ำเจ้าพระยาของเราจะมีสภาพอย่างไรต่อไป

คนไทยไม่รู้และไม่สนใจแม่น้ำเจ้าพระยาในหลาย ๆ เรื่องซึ่งฝรั่งต่างชาติต่างภาษาลับสนใจหลายปีมาแล้วมีชาวต่างประเทศหนึ่งใช้เรือพายสำรวจต้นน้ำปิง วัง ยม น่าน เพื่อจะได้รู้ว่าต้นน้ำที่เข้ามาแต่แห่งหนตำบลใดกันแน่ เพราะถามคนไทยก็คนก็บอกกันว่าแม่น้ำปิง วัง ยม น่าน เป็นต้นกำเนิดแม่น้ำเจ้าพระยา และแควสี่สายนี้ไหลจากทางเหนือมารวมกันที่ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ แต่ไปนครสวรรค์ก็ครั้งก็ไม่เคยพบเลย ว่า แควทั้งสี่นั้นมารวมกันที่ตรงไหน จนต้องให้คุณสถิติ แวน บิค ผู้สำรวจมาแล้วชี้แจงให้ฟังได้ความว่า แม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งเปรียบได้กับสายโลหิตสำคัญของคนไทยนั้นมีกำเนิดมาจากลำน้ำสำคัญมากกว่าที่เคยรู้มา เริ่มด้วยลำน้ำปิง ซึ่งมีจุดต้นน้ำหรือ “ขุนปิง” เป็นตาน้ำเล็ก ๆ บนดอยถั่วย เทือกเขาแดนลาวในเขตอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ แม่น้ำปิงไหลผ่านเมืองเชียงใหม่ ลำพูน ดาก แล้วมาบรรจบกับลำน้ำวัง (ที่มีการกำเนิดจากทิวเขาในอำเภอบาง จังหวัดเชียงราย) ที่บ้านปากว้าง อำเภอบ้านดง จังหวัดตาก เมื่อปิงรวมกับวังแล้วกลายเป็นแม่น้ำปิง ไหลต่อลงมาถึงกำแพงเพชร จนมาพบกับแม่น้ำน่านที่ปากน้ำโพ ฝ่ายแม่น้ำยมกับแม่น้ำน่านก็พบกันมาก่อน โดยแม่น้ำยมมีต้นกำเนิดที่ดอยภูรัง ในทิวเขาอำเภอบาง จังหวัดพะเยา ไหลผ่านพะเยา เชียงราย แพร่ สุโขทัย พิจิตร ส่วนแม่น้ำน่านเกิดบนดอยขุนน้ำน่าน ทิวเขาหลวงพระบาง ชายแดนไทยลาว เขตไทยอยู่ กับกิ่งอำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ไหลผ่านน่านมาทางอุดรคิตติ์ พิษณุโลก พิจิตร มาพบกับแม่น้ำยมที่ปากน้ำแก่งชัย อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครสวรรค์ เหนือปากน้ำโพขึ้นไปเมื่อยมกับน่านรวมกันแล้วเหลือชื่อเป็นแม่น้ำน่าน เป็นอันว่าแม่น้ำปิง (ที่รวมกับแม่น้ำวังมาแล้ว) และแม่น้ำน่าน (ที่รวมกับแม่น้ำยมมาแล้ว) จึงได้มาพบกัน ณ ปากน้ำโพ

ถ้าใครเชื่อตามหนังสือภูมิศาสตร์ประเทศไทยว่า ปิง วัง ยม น่าน ไหลมารวมกันที่ปากน้ำโพ แล้วก็คงตามหาปากน้ำโพไม่พบแน่นอน

เรื่องต่อไปที่ฝรั่งถามแล้วคนไทยตอบไม่ได้อีกเช่นเคยคือ ชื่อแม่น้ำเจ้าพระยาว่าเหตุใดจึงชื่อ เจ้าพระยา ไม่ทราบว่าเป็นที่เกี่ยวกับเจ้าพระยาคนไหนหรืออย่างไร

คำว่า “เจ้าพระยา” หรือ “เจ้าพญา” อันเป็นชื่อของแม่น้ำสายนี้ปรากฏเป็นครั้งแรกในเอกสาร พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา กล่าวถึงการขุดลอกปากแม่น้ำเจ้าพระยา และกล่าวถึงการเดินทางของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช อันมีพระอุบาลีเป็นหัวหน้าเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนายังประเทศลังกา เมื่อพุทธศักราช 2245 ว่า “... เมื่อถึงเมืองพระประแดง รุ่งขึ้นวันพุธ เดือนยี่ ขึ้น 13 ค่ำ กรมการก็นิมนต์พระสงฆ์ขึ้นไปจันทน์ ศาลากลาง... แล้วออกไปถึงน้ำเขียว ปากน้ำบางเจ้าพระยา...” แสดงว่าแม่น้ำใหญ่สายนี้ไหลลงสู่ทะเลที่ตำบลหรือย่านที่เรียกว่า “บางเจ้าพระยา” หรือเมืองสมุทรปราการในปัจจุบัน

Rama IX Art Museum Foundation

การตั้งชื่อแม่น้ำตามชื่อตำบลที่แม่น้ำไหลสู่ทะเลนั้นมีตัวอย่างอีกหลายสาย อาทิ แม่น้ำที่ไหลออกทะเลที่ตำบลท่าจีนก็เรียกแม่น้ำท่าจีนและแม่น้ำที่ไหลออกทะเลที่บางปะกงก็ชื่อแม่น้ำบางปะกง เป็นต้น แม่น้ำเจ้าพระยาก็คงอยู่ในลักษณะเดียวกันนี้ และไม่อาจค้นคว้าได้ว่าบางเจ้าพระยา ณ บริเวณสมุทรปราการนั้นมีความเกี่ยวข้องกับเจ้าพระยาคนใด และเราไม่อาจแน่ใจได้ว่าชาวไทยในสมัยก่อนในแต่ละท้องถิ่นกล่าวขานนามแม่น้ำนี้ว่าอย่างไร ด้วยเอกสารทั้งฝ่ายไทยและเอกสารของชาวต่างชาติในยุคแรกๆ กล่าวเรียกแม่น้ำสายนี้ว่าแม่น้ำเฉยๆ กระทั่งภาษาต่างชาติบันทึกไว้ว่า Menam River

แม่น้ำเจ้าพระยานอกจากจะรับใช้คนไทยมาช้านานแล้วยังเป็นแม่น้ำที่วางายตามใจคนไทยเหลือเกินอีกด้วย แม่น้ำเจ้าพระยาเป็นทางสัญจรของคนไทยและชาวต่างชาติที่จะใช้เป็นเส้นทางค้าขายระหว่างทะเลและดินแดนแคว้นทางเหนือ แต่แม่น้ำก็มีธรรมชาติของแม่น้ำย่อมมิได้ไหลขึ้นไหลลงเป็นเส้นตรง หากแม่น้ำย่อมมีโค้งมีคดเคี้ยว โดยเฉพาะแม่น้ำเจ้าพระยาแบบเดิมๆ นั้นเลี้ยวล่อล้อนค้อมพอสวย เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางของผู้ใหญ่ใจร้อน จนต้องมีการขุดคลองลัดตัดแม่น้ำซึ่งอ้อมหลายแห่ง คลองลัดที่ขุดขึ้นใหม่นั้นเป็นแนวตรง สายน้ำจึงเดินสะดวกกว่าแนวเดิม นานวันเข้าคลองก็กลายเป็นแม่น้ำสายใหญ่ ส่วนแม่น้ำเดิมก็ตื้นขึ้นกลายเป็นแม่น้ำเล็กและกลายเป็นเพียงคลองในที่สุด แม่น้ำเจ้าพระยาในทุกวันนี้มีอยู่หลายช่วงหลายตอนที่เป็นคลองขุดลัด

ลัดแรกที่หลายคนไม่รู้ก็คือ ลัดเมืองบางกอกนี้เอง หนังสือจดหมายเหตุบางกอกหรือเดอะทีพัมพ์เมื่อ พ.ศ. 2408 ได้อธิบายการขุดคลองลัดบริเวณนี้ไว้ดังนี้

“ก็เรียกบางกอกนั้นคือแต่เดิมลำน้ำใหญ่แต่ช่วงหน้าลงมาถึงวังกรมหลวงวงษาไม่มีเป็นแผ่นดิน แม่น้ำไหลเข้าไปตรงหน้าแล้วไปเลี้ยววัดซึ่งเล็กคดงขึ้น เลี้ยวมาถึงป้อมวังกรมหลวงวงษา (คือพระราชวังเดิมกรุงธนบุรี) เรือกระเชียงเรือแจวมาตั้งแต่ช่วงหน้าถึงกรมหลวงวงษา ทางแค่นี้จนเย็นเวลาเช้าทุ่งข้าวหน้าวังหน้าลิมหม่อให้ไว้ ล่องเรือมาถึงหน้าวังกรมหลวงวงษาจะทุ่งข้าวเย็นกิน นึกได้ว่าลิมหม่อไว้ จอดเรือเข้าเดินบกไปเอาหม้อมาทุ่งข้าวเย็นกินที่ป้อมกรมหลวงวงษานั้น (ป้อมวิไชยประสิทธิ์) มีคลองหนึ่งปากคลองเข้าไปยังเหนือแล้วคดเคี้ยวไปในสวนวนเวียนอยู่ แล้วปลายคลองไปทะลุออกที่หน้าวังหลัง ก็ปากคลองข้างลำนั่นชื่อ บางกอกใหญ่ ข้างบนชื่อบางกอกน้อย บาง นั้นแปลว่า คลอง คลองบนกับคลองล่างเรียกบางกอกเหมือนกัน ถ้าจะเปรียบเดี่ยมนั้นเหมือนกับปากลัดแลบางกรวยปากลัดก็เรียกว่า ปากลัดบน ปากลัดล่าง ที่บางกรวยนั้นปากที่ออกมาแม่น้ำน้อยเรียกว่า บางกรวยใน ถึงปากเสร็จก็เหมือนกันฉนั้นใดบางกอกน้อยก็เป็นเช่นนั้น...”

ดังนั้นคลองบางกอกน้อย เลี้ยวไปต่อคลองบางกอกใหญ่ ก็คือแม่น้ำเดิมนั่นเอง ส่วนคลองบางกอกใหญ่มาถูกเรียกว่าคลองบางหลวงก็ด้วยเหตุที่พระเจ้าตากสินมหาราชโปรดเกล้าฯ ให้พระญาติวงศ์หลายพระองค์ไปตั้งบ้านเรือนอยู่แถวๆ นั้น ที่ดินและสวนผลไม้แถวนั้นกลายเป็นที่หลงไปหมด คนจึงเรียกคลองนั้นว่า คลองบางหลวง

Rama IX Art Museum Foundation

การขุดคลองลัดแม่น้ำเจ้าพระยา นอกจากแม่น้ำเจ้าพระยาส่วนที่ผ่านหน้ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พระบรมมหาราชวังไปจนถึงวัดอรุณฯ แล้ว ยังมีการขุดคลองลัดบางกรวย ตั้งแต่วัดชะลอมมาทะลุวัดสุวรรณคีรีในแผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ต่อมาในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าทรงธรรมก็มีการขุดคลองลัดตั้งแต่สามโคกไปทะลุปากคลองบางหลวงเชิงราก ในสมัยแรกเรียกว่าคลองเกร็ดใหญ่ ปัจจุบันกลายเป็นแม่น้ำเจ้าพระยาไปแล้วเช่นกัน

ในรัชสมัยพระเจ้าปราสาททอง มีการขุดคลองลัดจากตลาดขวัญ นนทบุรี มาถึงหน้าวัดเขมาภิรตาราม พอถึงรัชสมัยพระเจ้าท้ายสระก็ขุดคลองลัดแม่น้ำอ้อมตรงปากเกร็ด

และในครั้งกรุงรัตนโกสินทร์นี้มีการทำบายพาสแม่น้ำเจ้าพระยาอีกสองครั้ง คือคลองลัดโพธิ์ และคลองลัดหลวง คือปากลัด สมุทรปราการ และคลองลัดเสนาบดี ที่ชัยนาท สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงมีพระบัญชาให้ขุดเมื่อรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อร้อยกว่าปีนี้เอง

แม่น้ำเจ้าพระยารองรับความต้องการของคนไทยถึงเพียงนี้ แต่คนไทยมีค้อยจะเคารพรักษาดูแลเจ้าพระยาเท่าที่ควร ข้างต้นกับแม่น้ำใหญ่ในอีกหลาย ๆ ประเทศ ซึ่งผู้คนของชาติดูแลเอาใจใส่แม่น้ำอย่างออกหน้าออกตา เพราะตระหนักดีว่ามีความหมาย มีความสำคัญไว้วางใจได้ แม่น้ำสวยๆ กับบ้านเมืองสวยๆ นั้น เป็นสิ่งเจริญตา เจริญใจ เป็นศักดิ์ศรีของประเทศชาติ คนไทยเราทั้งดื่ม กิน อาศัย สัญจร ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนก็ริมน้ำ มีประเพณี พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำตลอดเวลา แต่คนไทยโดยเฉพาะคนในกรุงเทพฯ กลับละเลยไม่ดูแลแม่น้ำเจ้าพระยาเอาเสียเลย จนกระทั่งแม่น้ำเจ้าพระยาของกรุงเทพฯ เป็นคนใช้อาการหนัก รวมไปถึงคนดูคลองสายน้อยใหญ่ที่ต่อเนื่องกับแม่น้ำเจ้าพระยาก็พลอยนำเหม็นใช้การไม่ได้ไปด้วย

เมืองไทยซึ่งเคยได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์บนที่ราบลุ่มแม่น้ำ กรุงเทพฯ เมืองบนฝั่งเจ้าพระยาที่ฝรั่งเคยชื่นชมว่าเป็นเวนิสแห่งตะวันออก ภาพที่งดงามนี้กำลังจางหายไป เหลือเป็นเพียงเงาบางๆ และกำลังจะเป็นอดีต ถ้าเราไม่ช่วยกันรักษา พยายามดูแลแม่น้ำเจ้าพระยาให้หายป่วย ฟันตัวโดยเร็วที่สุดแล้ว แม่น้ำเจ้าพระยาที่เคยใสสะอาด มีความหมายกับชีวิตของคนไทยมานับร้อยนับพันปี จะกลายเป็นเพียงตำนานโบราณที่ลูกหลานไทยในยุคต่อๆ ไปไม่เคยรู้จักเป็นเรื่องราวใกล้ความจริงจนไม่สามารถจินตนาการความงดงามของเจ้าพระยาได้แม้แต่บ่อย บทกวีล้านแห่งเจ้าพระยาที่แสนจะซาบซึ้งใจที่คุ้นเคยมาแต่ครั้ง พงษ์ไพบูลย์เคยบรรยายความรักบนฝั่งเจ้าพระยาไว้เมื่อยังเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็จะกลายเป็นวรรณคดีเข้าใจยาก เหมือนกำสรดศรีปราชญ์หรือนิราศธารินทร์ ซึ่งแม้จะพูดถึงแม่น้ำเจ้าพระยาสายเดียวกันนี้ คนรุ่นเรายังไม่เข้าใจ ไม่รู้ได้ว่าเป็นแม่น้ำเจ้าพระยา

วันนี้มีหลายอย่างของแม่น้ำเจ้าพระยาที่เราลืมเลือนไป บางอย่างก็เป็นเรื่องที่เราไม่รู้ ณ เวลานั้นแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งคงอยู่กับคนไทย ยังรับใช้คนไทยอย่างซื่อสัตย์ นั่นคือความยิ่งใหญ่ของเจ้าพระยา ก็ได้แต่หวังว่าคนไทยจะช่วยกันต่อเติมชีวิตของแม่น้ำเจ้าพระยาให้เป็นแม่น้ำแห่งประวัติศาสตร์ ปัจจุบันและอนาคตของเราลดไป

รายนามคณะกรรมการจัดงานโครงการศิลปะเพื่อสายน้ำ

ดร.ชุมพล พรประภา	นายกสภามหาวิทยาลัยศิลปากร	ที่ปรึกษา
ศ.ดร.ศรีใจ บุณสมภพ	อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร	ที่ปรึกษา
คุณหญิงชดช้อย โสภณพนิช	นายกสมาคมสร้างสรรค์ไทย	ที่ปรึกษา
อ.นนทิวรธรณ์ จันทนะพะสิน	คณบดีคณะจิตรกรรมฯ มหาวิทยาลัยศิลปากร	ที่ปรึกษา
ผศ.วิโชค มุกดามณี	ผู้อำนวยการหอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร	ประธานกรรมการ
อ.ศราวุธ ดวงจำปา	รองคณบดีคณะจิตรกรรมฯ มหาวิทยาลัยศิลปากร	รองประธานกรรมการ
คุณชมพูนุท ธนบดี	ผู้อำนวยการโรงเรียนเรื่อรักเจ้าพระยากับตาวีเศษ	รองประธานกรรมการ
อ.อัมฤทธิ ชูสุวรรณ	รองคณบดีคณะจิตรกรรมฯ มหาวิทยาลัยศิลปากร	กรรมการ
ผศ.กนกวรรณ ฤทธิไพโรจน์	รองผู้อำนวยการหอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร	กรรมการ
ผศ.วาสิฏฐ์ อัมแสงจันทร์	รองผู้อำนวยการหอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร	กรรมการ
อ.สมวงศ์ ทัพพรัดน์	คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	กรรมการ
อ.สรรรงค์ สิงห์เสนี	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ลาดกระบัง	กรรมการ
อ.ศรีวรรณ เจนทดถอกกิจ	คณะศิลปกรรมศาสตร์	กรรมการ
คุณอาคม ดั่งขานา	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	กรรมการ
คุณราณี บุรุษรัตพันธ์	ศิลปินอิสระ	กรรมการ
อ.พิชิต ดั่งเจริญ	กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร	กรรมการ
คุณสิริทิพย์ อินทรโพธิ์	ผู้อำนวยการหอศิลป์ คณะจิตรกรรมฯ	กรรมการและ
คุณจุฑารัตน์ สรวลเสนี	เลขานุการคณะจิตรกรรมฯ	เลขานุการ
คุณชลิตา พงศ์อรานนท์	เลขานุการหอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร	กรรมการและผู้ช่วย
	โรงเรียนเรื่อรักเจ้าพระยากับตาวีเศษ	เลขานุการ
		กรรมการและผู้ช่วย
		เลขานุการ

Rama IX Art Museum Foundation

ศิลปิน
ARTISTS

สวัสดิ์ ตันติสุข
Sawasdi TANTISUK

BORN : April 24, 1925, Thonburi, Thailand.

EDUCATION

: Silpakorn University,
: Academy of Fine Arts, Rome

SOLO EXHIBITIONS

1960 : ISMEO, Rome and Milan, Italy
1985 : The National Gallery, Bangkok
1987 : Dusit Thani Hotel, Bangkok
1993 : The National Gallery, Bangkok

AWARD

1949 : 3rd Prize, Bronze Medal, Painting,
1st National Exhibition of Art, Bangkok
1950-53 : 2nd Prize, Silver Medal, Painting, 2nd,
3rd, 4th National Exhibition of Art,
Bangkok
1954 : 1st Prize, Gold Medal, Painting and
2nd Prize, Silver Medal, Drawing, 5th
National Exhibition of Art, Bangkok
1955 : 1st Prize, Gold Medal, Painting, 6th
National Exhibition of Art, Bangkok
1959 : Gold Medal, Competition of Painting,
Ravenna, Italy
1960 : 1st Prize, Exhibition of Painting, Uni-
versity of Rome, Italy

1961 : 1st Prize, Watercolour, T.O.T. Exhibi-
tion, Bangkok
1962 : 2nd Prize, InterNational Exhibition of
Art, Saigon
1969 : A Prize, Arts Festival, Cannes, France

HONOURS

1955 : Artist of Distinction in Painting, Na-
tional Art Exhibition
1984 : Phd. Hon. in Painting, Silpakorn Uni-
versity
1991 : National Artist (Visual Arts : Painting)
1992 : Member of The Royal Institute (Paint-
ing)

Rama IX Art Museum Foundation

แนวความคิด

“เจ้าพระยา” แม่น้ำสำคัญ สายใยแห่งชีวิตของคนกรุง และผู้ที่ได้พบเห็น ทำให้เกิด
ความประทับใจในชีวิตและความงาม บนน้ำมีเรือใหญ่น้อยแล่นผ่านไปมา ไปทาง
เดียวกันบ้าง สวนทางกันบ้าง 2 ข้างยังมีบ้านเรือน วัดวาอาราม ปุชนิยสถาน อัน
สำคัญทางศิลปวัฒนธรรมของไทยตั้งอยู่ดกกลืน สัมพันธ์กันเป็นอย่างดีกับ
ส่วนบนซึ่งเป็นฟ้า ตามบรรยากาศ วัน เวลา และฤดูกาล เหล่านี้ เป็นความงาม
อันประทับใจให้ศิลปินได้แสดงออกมาในงานศิลปะวาดเส้นและจิตรกรรม

CONCEPT

The Chao Phraya, a very important river, is a life web of city people. For
those who has seen it would be astonished by its beauty and liveliness. The
scene of big ships and small boats, some on the same path, some passing by
houses, temples, and places of worship that reflected Thai culture, is very
unique and well related to the sky above. When the atmosphere, time, day,
and season are so united, the artist was impressed and reflected it through his
sketching and arts.

สวัสดิ์ ตันติสุข, เจ้าพระยาในเย็น (พระปรางค์), สีน้ำและกระดาษ, 35 x 50 ซม., 2541
Sawasdi TANTISUK, Chao Phraya in the Evening (Phra-Prang), watercolour on paper, 35 x 50 cm., 1998

ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (จิตรกรรม)
ปี พ.ศ. 2534
National Artist (Visual Arts : Painting), 1991
ศิลปินชั้นเยี่ยม สาขาจิตรกรรม
จากงานศิลปกรรมแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2498
Artist of Distinction in Painting, 1955